

نکات مهم درس اول

تهیه و تنظیم: حسن نظری

تاریخ و تاریخ نگاری

تاریخ چیست؟ تاریخ در لغت در سه معنا به کار می رود:

(۱) حوادث و رویدادهایی که برای یک فرد یا جامعه اتفاق افتاده است. مثل تاریخ ایران، تاریخ یونان و ...

(۲) علم و روش علمی که به وسیله ی آن حوادث گذشته تجزیه و تحلیل می شود.

(۳) تعیین روز، ماه و سال یا همان تقویم مثل تاریخ هجری شمسی، تاریخ میلادی و ...

تاریخ در اصطلاح: علمی است که به مطالعه ی جنبه های مختلف زندگی انسان ها و جوامع گذشته می پردازد و

علل و نتایج آن ها را بررسی می کند.

ویژگی های رویدادهای تاریخی: اتفاقات تاریخی سه ویژگی عمده دارند:

(۱) دور از دسترس بوده و قابل مشاهده مستقیم نیستند.

(۲) تکرار ناپذیر و غیر قابل تجربه اند.

(۳) مجزا و مستقل نیستند و با یکدیگر رابطه ی علی و معلولی دارند.

نکته ۱: بسیار شنیده ایم که گفته اند: «تاریخ تکرار می شود.» پس چرا در مورد دوم اشاره شد که رویدادهای

تاریخی تکرار ناپذیر و غیر قابل تجربه هستند؟ در پاسخ باید گفت که منظور از تکرار تاریخ نه حوادث بلکه

قوانین موجود در آن است. یعنی یک سری دلایل و قوانینی در تاریخ وجود دارد که محدود به زمان و مکان خاصی نیست و همیشه در جریان است. مثال: هر حکومتی که به مردمش ظلم کند پایدار نمی ماند. این یک اصل کلی است و شامل تمامی حکومت ها می شود.

نکته ۲: نقش محوری در تاریخ متعلق به انسان است. همه ی اتفاقات و حوادث تاریخی در نتیجه ی تعامل و کنش انسان با دیگر انسان ها و محیط پیرامون شکل گرفته است.

هدف علم تاریخ: آگاهی از زندگی فردی و اجتماعی گذشته که شامل جنبه های فکری، علمی، سیاسی، اقتصادی، مذهبی، هنری و نظامی می شود.

پیشینه تاریخ نگاری: علم تاریخ پیشینه کهنی دارد. ابتدا حوادث به صورت سینه به سینه و نسل به نسل به آیندگان انتقال می یافت. پس از اختراع خط، توجه انسان به ثبت وقایع بیشتر شد و تاریخ اهمیت بسزایی یافت.

« قدیمی ترین متن تاریخی کشف شده، سنگ نوشته ای مصری است که در آن نام تعدادی از پادشاهان مصر ذکر شده است.»

نکته مهم: دقت کنید که در اینجا گفته شده قدیمی ترین متن تاریخی کشف شده در مصر بوده است. ممکن است در کنکور سوال طرح شود که: قدیمی ترین اثر تاریخی کشف شده در کدام کشور بوده است؟ و باید دقت شود که قدیمی ترین اثر با قدیمی ترین نوشته تاریخی تفاوت دارد.

هرودت؛ پدر تاریخ نگاری

تاریخ نگاری در مفهوم کامل آن در قرن ۵ ق.م توسط هرودت یونانی بنیان گذاری شد. نام کتاب وی « تاریخ هرودت» نام دارد که عمدتاً شرح جنگ های ایران و یونان است. این کتاب کهن ترین و کامل ترین کتاب تاریخی عصر باستان به شمار می رود.

سوال: کهن ترین متن نوشته ی تاریخی در کدام سرزمین به نگارش درآمده است؟

الف) بین النهرین ب) ایران ج) مصر د) یونان

سوال: کهن ترین کتاب تاریخی در کدام سرزمین به نگارش درآمده است؟

الف) یونان ب) مصر ج) ایران د) بین النهرین

تاریخ نگاری سنتی و مدرن

مورخان سنتی فقط به ثبت وقایع می پرداختند و به علل و نتایج رویدادها توجه چندانی نشان نمی دادند. در ثبت وقایع نیز بسیار گزینشی عمل می کردند و کتاب های تاریخی عمدتاً شامل شرح حال شاهان و حوادث سیاسی و نظامی بود. در نتیجه بخش بزرگی از جامعه که شامل مردم عادی و زندگی آن ها بود مورد غفلت قرار می گرفت. با شروع رنسانس در اروپا و انقلاب فکری، شیوه های نوینی در علم تاریخ به وجود آمد.

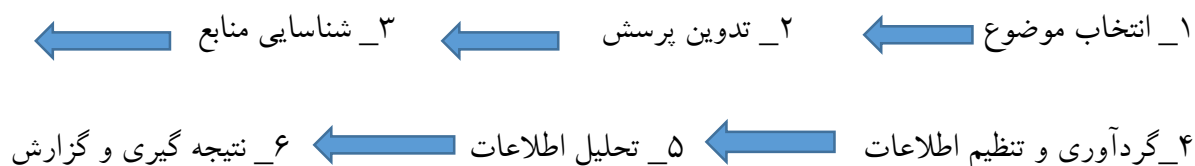
ویژگی های تاریخ نگاری مدرن

۱_ علم تاریخ فقط به زندگی شاهان و روابط سیاسی و نظامی محدود نمی شود بلکه همه ی ابعاد زندگانی فردی و اجتماعی مردم و جوامع گذشته مورد بررسی قرار می گیرند.

۲_ علم تاریخ فقط به ثبت رویدادها نمی پردازد بلکه علل و نتایج آن ها را نیز بیان می کند.

۳_ در تاریخ نگاری مدرن از علومی مثل باستان شناسی، جغرافیا، فلسفه، اقتصاد و ... بهره گرفته می شود.

مراحل شش گانه ی پژوهش و تحقیقات تاریخی:

منابع علم تاریخ

از لحاظ اهمیت و اعتبار، منابع تاریخی به دو گروه منابع دست اول (اصلی) و دست دوم(فرعی) تقسیم می گردد.

منابع دست اول یا اصلی: نوشته هایی که در زمان وقوع حادثه یا نزدیک ترین زمان به آن نوشته شده است.

همچنین تمامی آثار باستانی و تاریخی، جزء منابع دست اول به شمار می روند.

منابع دست دوم یا فرعی: تمام تحقیقات و آثاری که بر پایه ی منابع دست اول نوشته شده اند.

فواید علم تاریخ

۱_ **منبع شناخت و تفکر:** توجه به علل و نتیج رویدادهای تاریخی، نیروی تفکر انسان را به تکاپو وا می دارد.

۲_ **بهره گیری از گذشته برای حال و آینده:** تاریخ به انسان توانایی پیش بینی می دهد.

۳_ **تقویت حس میهن دوستی و هویت ملی:** از دلایل هم بستگی یک ملت، تاریخ مشترکشان است.